

Hälsning

FRÅN FÖRSAMLINGSFAKULTETEN • 4/2023

**Den ljusnande
framtid är vår ...**

Den ljusnande framtid är vår

Av Jakob Appell, Hälsnings redaktör

Den ljusnande framtid är inte vår. Om det inte vore för Fridsfursten.

Kanske leendet stelnat för någon som hört nyblivna studenter frimodigt sjunga ”och den ljusnande framtid är vår”. Många tecken tyder snarare på motsatsen, att den *mörknande* framtid är deras. Här kunde nu många exempel ges utöver de som *varje dag* möter i dagspressen, men jag vill i stället ta fasta på julprofetians ord om att det är just det folk som vandrar i mörker som skall se ett stort ljus. ”Det skall inte vara nattsvart mörker där ångest nu råder” (Jes 9:1). Då skulle vi var och en spetsa öronen för att få fatt på Herrens löfte om *ljus*, en anledning till att ändå sjunga om en ljusnande framtid. Inte kanske på det sätt vi själva önskar eller hoppas, men på det vis Gud tänkt genom det ljus han ger oss där vi vandrar i mörker. ”Ty ett barn blir oss fött ...” (9:6)

Enligt profetian är detta barn ”underbar i råd”, ”mäktig Gud”, ”evig fader”, ”fridsfurste”. Det är *Jesus* som är mäktig Gud med oss (*Immanuel*), så underbar i alla sina råd när vi själva resignerar för rådlösheten, en verklig fridsfurste när det ena kriget efter det andra uppstår i vår omedelbara närhet. Mörkt, men inte nattsvart. Ångest, men inte bara. Ofärd, men inte utan fred. ”Trängda men inte utan utväg, rådvilla men inte rådlösa, förföljda men inte övergivna, nerslagna men inte utslagna.” (2 Kor 4:7). Hoppet till barnet som ”blir oss fött” bedrar oss inte. Det vittnar hela hans liv om, för att inte tala om hans död. På korset i det nattsvarta mörkret var han trängd och utan utväg, rådlös, övergiven, utslagen – för våra synders skull, men för att skona oss från samma öde och för att stryka under sanningen i apostelns ord: ”inte övergivna.”

Om vi tänker på våra synder måste vårt leende stelna. Den ljusnande framtid är inte vår. Om vi tänker på våra synder måste vårt leende stelna. Den ljusnande framtid är inte vår, om det inte vore

för *Fridsfursten*. Det herradöme som vilar på hans axlar (Jes 9:6) får oss att tänka på hur han burit bördan av våra synder och ger vissheten om att ha ”Gud och hans vänskap”. Kunde något betyda mer ”där ångest nu råder”? Kan någon bättre garant erbjudas för att mörkret inte ska bli nattsvart?

Här finns ett måhända svagt men *verkligt* ljus. Där Herren låter detta ljus stråla fram i mörkret finns något ytterst meningsfullt att lägga kraft och resurser på, något som tar bort stelheten i leendet när vi tänker på ungdomarna och deras framtid. Om de tar vara på ljuset vet bara Gud, men har de blott tillgång till julprofetian och sådana som predikar glädjebudskapet, så finns ljuset där, alldeles nära. Församlingsfakulteten är av sina stadgar bunden till just detta (§1), att främja utbildning av sådana förkunnare.

V | D
—
M | A

Plusgiro: 640 60-7
Bankgiro: 622-5387
Swish: 123 100 84 57
(märk ”FFG julgåva”)

Hälsning ges ut av
Församlingsfakulteten
Ekmansgatan 3
411 32 Göteborg
Tel: 031-778 35 40
E-post: info@ffg.se
Hemsida: www.ffg.se

Ansvarig utgivare:
Torbjörn Johansson
Redaktion:
Jakob Appell (redaktör)
Marie Persson (red.sekr.)

Följ oss på sociala medier:

Det folk som vandrar i mörkret

Av Niklas Antonsson, lärare i kyrkohistoria

Orden från Jesaja 9 är välkända. Inte minst för att de ingår i en av juldagsgudstjänstens textläsningar. Eftersom man i evangelieböckerna förr i tiden hade placerat Jesaja-profetian under kategorin epistlar, har textstycket ibland kommit att kallas för *julepisteln*. Såsom det ofta är med berömda fraser eller berättelser väcker de olika typer av konkreta minnesbilder från specifika situationer. För många är säkert de inledande orden i Jesaja-profetian förknippade med barndomens jular eller kyrkor med tända stearinljus i julottans gryning. Denna typ av nostalgiska associationer kan i sig vara mycket värdefulla för oss och någonting som vi får bevara i vårt inre. De kan skapa en känsla av trygghet och mening i en tillvaro som på många sätt lider brist på desamma. För en kristen finns det dock alltid skäl att inte enbart stanna vid de högst individuella minnena som ett bibelord väcker, utan att även försöka nå Guds Ords djupare mening. Gör man det upptäcker man flera betydelsenivåer i Guds Ord som på olika sätt och i olika situationer är av relevans för den kristne. En bibelläsare bör således inta en nyfiken inställning till Guds Ord och låta dess egna premisser få prägla ens läsning och lyssnande.

När Jesaja på 700-talet f.Kr. talade om folket som vandrar i mörkret var det i första hand en profetia över den babyloniska fångenskapen ett drygt sekel senare. Ljuset de skulle få se var befrielsen och återkomsten till det heliga landet. Läser man profetian i dess större textuella sammanhang är det tydligt att den också syftar bortom exilen. Här talas om ett barn som benämns som Fridsfurste och evig Gud. De nytestamentliga texterna tolkade profetian messianskt. Såväl hedningar som judar skulle få del av frälsningen genom honom som är världens ljus (Joh 8:12).

Den kristna kyrkans existens är helt avhängig detta löfte. Att inte leva av detta löfte är att återvända till mörkret. En bild som i kyrkans historia ofta har använts för att beskriva kyrkans utbredande i världen är bilden av en ljusstake som Gud flyttar runt från plats till plats. På 1700-ta-

let kunde prästerna i sina predikningar uttrycka sin tacksamhet för att Gud tänt evangeliets ljus i de nordiska länderna och samtidigt med bävan varna för att det inte är en naturlag att det alltid kommer att förbli så. Liksom Guds ljuslykta hade slocknat på platser där den tidigare hade lyst starkt, skulle den också kunna komma att slockna i våra länder.

År 2023 är 1700-talspredikanternas rädsla inte bara en framtida hypotes. Ett andligt mörker har brett ut sig, inte bara i vårt land, utan i det sekulariserade västerlandet överlag. Mörkret som vi upplever är dessvärre inte bara andligt, utan ondskan visar sitt rätta ansikte på en mängd sätt, vilket inte minst blivit påtagligt denna höst. Gängvåld och terror hör till de återkommande nyhetsrubrikerna. I vår närhet pågår ett krig med mänskligt lidande och död som frukter. Genom Hamas terrorattack i början av oktober blev vi påmind om människans inneboende förmåga att överträffa sig själv i grymhet. Mörker kan definitivt anses känneteckna vår tid. I detta mörker både vandrar och famlar vi människor i hjälplöshet.

I denna mörka tid finns det således ett akut skäl och ett verkligt behov av att återvända till Jesajas profetia och därigenom bli påmind om dess löfte att mörkret trots allt inte slutgiltigt är det som definierar mänsklighetens villkor. Profetian bär ju på ett löfte om ett ljus som ska gå upp för folket. Det löftet var en tröst för Israels folk i exilen. Det löftet var en tröst för alla dem som väntade på Messias ankomst, för vilka han var en "soluppgång för dem som är i mörkret och i dödens skugga" (Luk 1:79), som Sakarias sjunger. Även för oss, som lever i en värld där mörkret tar vid och hopplösheten breder ut sig, är profetians löfte i inledningen av julepisteln en verklig tröst. Den trösten har vi i Jesus Kristus som är profetians uppfyllelse. Han som lyser i mörkret och som mörkret inte har övervunnit. Han som är det sanna ljuset som ger ljus åt alla människor (Joh 1:5, 9). Han är ljuset vi både må ha del av och må vittna om i en aldrig så mörk värld.

Den kristna kyrkans existens är helt avhängig detta löfte.

Studier i huset!

Under hösten har fyra olika teologiska utbildningar löpt parallellt (till stor del) på FFG. Det är studenter på första och andra året av Bachelor-programmet, studenter på ettårigt Teologiskt basår, samt studenter på STM-programmet (som dock endast träffats under en intensivvecka på FFG i september). Därutöver är kvällsbibelskolan tillbaka i gammal god stil, med ett deltagarantal som når upp i samma nivåer som före pandemin. I huset finns också flera gamla och nya läsplatsstudenter, och en del andra kvällssamlingar äger rum i regi av Credo, ELU, m.fl. *Hälsning* ställde några frågor till ett par nya studenter på Bachelor-programmet, José Nilson Oliveira och Simon Nyfelt.

José kommer ursprungligen från Brasilien men sändes ut 2004 för att bedriva portugisisk-språkig mission i Norden, vilket ledde till att församlingar planterades i bl.a. Göteborg, Oslo, Stockholm och Köpenhamn. José är idag pastor över församlingarna i Göteborg och Oslo. Då moderkyrkan i Brasilien, med mission i 140 (!) länder, uppmuntrade sina utsända att studera teologi på det lokala språket förnyades

Josés egen önskan om fördjupning för att bättre rusta de yngre, och även för att öppna upp för arbete bland svenskspråkiga. Att studera teologi på en institution som håller Guds ord så högt som FFG, med en blandning av det norska och det svenska, är en perfekt kombination för honom, som numera predikar också på svenska och regelbundet reser till Oslo för att predika. José värdesätter mer än något annat bibelförankringen på FFG

och har märkt ett mycket större intresse för bibelstudier i församlingen sedan han började läsa på FFG.

Simon kommer från Österbotten i Finland. Efter ett andligt uppvaknande, som också väckte intresset för teologin till liv, beslutade han sig för att lämna arbetet som båtbyggare och söka in till FFG. Vänners rekommendationer, samt en inblick i huset på Corpus Christis konferens i Göteborg 2022, gjorde valet enkelt. Han önskade ett konfessionellt sammanhang med Bibeln i centrum och trivs mycket bra med undervisningen och andaktslivet på FFG, en plats att växa på för tron och att rustas för arbetet med att nå ut. Simon nämner särskilt den pastoralramen som ett plus med studierna.

Båda ser fördelar med Fjellhaug-konceptet. Materialet som ska läras in (föreläsningfilmer och böcker) ventileras och processas i klassrummet på FFG, vilket i regel ger goda studieresultat och samtidigt en andligt formativ miljö i samtalen med lärare och andra studenter. För både Simon och José är lärarnas egen tro viktig, en känsla av att de själva tror och utövar det som de lär.

Själv intresserad?

När José får sammanfatta vad det är med Församlingsfakulteten som skulle få nya personer att överväga studier på FFG så blir det "Guds ord, tro, sanning". Simon tar fasta på ledordet i FFG:s logotyp, "nåd, sanning, Bibeln" och ordet i Psaltaren om att Guds ord är fötternas lykta och ett ljus på stigen (119:105). För den som går med funderingar vill vi uppmuntra till en personlig kontakt med vår studiehandledare, Jakob Appell (studiehandledare@ffg.se, 072-325 94 70) som både svarar på frågor och tar emot besök för rundvandring i huset, samt diskuterar ev. behov av en individuell studieplan. Programmen som erbjuds på nytt hösten 2024:

- **TEOLOGISKT BASÅR:** 1 år (hel- eller halvfart). För dig som är intresserad av ett års fördjupning och upptäcktsfärd i den kristna tron. Totalt 60 studiepoäng (stp) som fördelas mellan följande kurser: • *Introduktion till Bibeln* 10 stp • *Introduktion till praktisk teologi och missionsvetenskap* 10 stp • *Kyrkohistoria & konfessionskunskap* 10 stp • *Kristen tro, etik & livsåskådning* 10 stp • *Världsreligionerna* 10 stp • *Bibelämne* 10 stp.
- **BACHELOR I TEOLOGI OG MISJON:** 3 år (helfart). För dig som efter *Teologiskt basår* vill fortsätta med ett tvåårigt teologiskt studium, med möjlighet till en rent akademisk inriktning eller en pastoralteologiskt inriktad fördjupning (erbjuds som tillägg på FFG).

På vår hemsida finns utförlig information om teologiska studier på FFG och även inspelningar/artiklar som ger kännedom om FFG:s unika profil och teologiska färdriktning. Anmälan till *Teologiskt basår* (1 år)/*Bachelor i teologi och mission* (3 år) påbörjas i vårt ansökningsformulär på hemsidan senast 31 mars (men ju tidigare desto bättre). Efter återkoppling från FFG görs ansökan till FIH, som antar studenter till respektive program under sommaren 2024. Utbildningen berättigar till studiemedel från CSN. FFG har inget eget internat, men Markusgården i Göteborg är ett kristet studentboende där studenter på FFG har en viss förtur. Se hemsidan: www.markusstiftelsen.se. Kontakta FFG för fler tips.

VARFÖR JUST FÖRSAMLINGSFAKULTETEN?

Församlingsfakultetens rektor,
Torbjörn Johansson, svarar:

– Förtroende för Bibeln

Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på min stig.
(Ps 119:105)

Det som är själva upprinnelsen till Församlingsfakulteten är den höga synen på Guds ord, övertygelsen om att människan har fått möjlighet att ta del av Guds tankar genom det ord som han talar och uppenbarar i Bibeln. Jesus hänvisar i evangelierna till Skrifterna som den högsta auktoriteten och säger att Guds ord är "sanning". Det är Församlingsfakultetens övertygelse att det förtroende som Jesus hade för Bibeln också ska vara varje lärjunges förtroende för Bibeln. Utifrån detta och för detta vill vi arbeta med undervisning och forskning.

– Fördjupning i Teologi

När dina ord öppnas, ger de ljus och förstånd åt enkla människor. (Ps 119:130)

Förtroendet för Bibeln ska vara utgångspunkten för teologisk undervisning och forskning. Det är inte en "neutral" utgångspunkt, men Församlingsfakulteten vill visa att förtroende för Bibeln inte står i motsats till vetenskaplig saklighet och hög akademisk kvalitet. Under snart 30 år har Fakulteten arbetat med fördjupning i teologi i form av teologisk utbildning, forskning och bokutgivning. Samarbeten med andra teologiska institutioner med samma utgångspunkt har möjliggjort för Församlingsfakulteten att kunna bedriva fördjupning i teologi som ger en akademiskt ackrediterad examen.

– Förväntan på Gud

Nära är också du, Herre, och alla dina bud är sanning.
(Ps 119:174)

När Bibeln predikas eller läses så är det inte bara information om Gud utan Gud själv kommer nära genom sitt ord. Gud är subjektet, den handlande. Bibelns ord är verksamt och levande, ett medel och ett instrument som Gud använder genom sin Ande. Att Gud är nära genom sin Ande och sitt ord gör att studenter vid FFG och alla människor som på olika sätt lever och arbetar i Guds rike kan ha en trosviss förväntan på Guds handlande i historien. Även denna förväntan på Gud idag vill Församlingsfakulteten arbeta under och för. Daglig gemenskap med lärare och studenter i klassrum och vid matbord, ett stimulerande teologiskt bibliotek, ett kapell med ett levande andaktsliv och pastoral fördjupning erbjuds för att den enskilde ska kunna förberedas för tjänst i kyrka och mission med en förväntan på Gud.

Teologiska studier under dessa förutsättningar är både viktiga och glädjefylla. Jag önskar Dig hjärtligt välkommen!

En kristen utgångspunkt för akademiska studier

Föredrag vid FFG:s 30-årsfirande den 18 september 2023.

Torbjörn Johansson, rektor

Inledning

Att studera är att ständigt möta nytt. I mötet med nya saker pågår alltid ett mer eller mindre medvetet *inre prövande* av det man möter. Är detta nya bra eller dåligt, sant eller falskt, relevant eller irrelevant? När studierna berör existentiella frågor, såsom fallet är med religion och livsåskådningar, blir en viktig fråga vad som är utgångspunkten för ett sådant prövande. De existentiella frågorna handlar om varifrån jag kommer, varför jag lever och vart jag är på väg – i livet och efter döden. När någon gör anspråk på att veta något om frågor som dessa, så blir frågan utifrån vilken måttstock det sagda ska bedömas. Med ”utgångspunkt” i rubriken menas alltså inte bara en startpunkt, som ruta ett i en lång rad av rutor som man kan lämna bakom sig när man kommit igång. Utan med ”utgångspunkt” menas här den orienteringspunkt som allt i studierna *ständigt* ska relateras till. En sådan utgångspunkt finns med varje ny studiedag och i varje ny frågeställning. Det är utifrån den som allt prövas och bedöms. Vilken är denna utgångspunkt? För en kristen människa är den Jesus Kristus. Vi ska nedan utveckla vad detta betyder men behöver först säga något om hur förutsättningarna för teologiska och religionsvetenskapliga studier ser ut i Sverige idag. De svenska universitet och högskolor som är ackrediterade i Sverige finansieras helt eller delvis av staten och de har rätt att utfärda t.ex. en bachelor- eller masters-examen med tillhörande studiepoäng. Studenter vid ackrediterade högskolor är berättigade till statligt studiestöd (CSN). Dessa utbildningar har som mål och uppdrag att vara *konfessionsneutrala* och de får inte innehålla *religiösa inslag* såsom bön. Den svenska utbildningen i religionsvetenskap har jag beskrivit i ett annat sammanhang och ska inte gå in på den djupare här, men den utgör bakgrunden för följande reflektioner.¹

En bekännelse som utgångspunkt

Församlingsfakulteten har inte en konfessionsneutral utgångspunkt utan utgår tvärtom från en *confessio*, en bekännelse. I sin enklaste och mest koncentrerade form innebär denna bekännelse, att *Jesus Kristus är HERRE*. Denna bekännelse gäller även när en kristen bedriver akademiska studier. Att Jesus Kristus är Herre betyder att han ska vara det över alla tankar, över förnuftet och över de akademiska studierna. Studierna har som mål att fördjupa och förstärka denna utgångspunkt. Med detta är också sagt vad som *inte* är utgångspunkt, nämligen den självständiga, autonoma människan, som mäter allting efter sitt förnufts mått.

Sökandet efter vishet

Den grundläggande frågan är: Hur ska den kristna kyrkan och dess många församlingar få herdar, lärare och ledare som på bästa sätt rustas för sin uppgift? Om vi inte tar vår utgångspunkt i det konfessionslösa idealet utan istället i bekännelsen till Jesus Kristus som Herre, så försöker vi först och främst finna svaret på dessa frågor i hans uppenbarelse, den heliga Skrift. Det visar sig att den har mycket att säga om det som rör studier, kunskapsinhämtning och vishet.

Vi ska inledningsvis lägga märke till hur olika man har uppfattat ”vishet” i olika religioner. Skillnaden visar sig i hur man betraktar vishet som rör själva skapelsen och vishet som gäller frälsningen. Den norske teologen Oskar Skarsaune (som medverkade vid FFG:s förra bibelkonferens) har visat, att många religioner tänker sig en kontinuitet mellan dessa båda slag av vishet. Insikterna och visheten som rör skaparverket går vidare och djupnar till en insikt som även gäller frälsningen. I kristendomen föreligger däremot hinder på denna väg och istället för kontinuitet mellan insikten i skapelse respektive

frälsning föreligger avbrott eller diskontinuitet. Vi ska nu se närmre på denna skillnad.

Skarsaune visar hur sökandet efter vishet på många sätt är universellt om man gör en religions-historisk utblick. "Vishet" är ett ord som fortfarande klingar positivt men det har ändå en undanskymd plats i den moderna västerländska världen om man jämför med hur det har varit inom olika religioner och livsåskådningar i historien. Den visa människan har setts som ideal-människan. Bland grekerna i antiken hade sökandet efter vishet en framträdande plats och vi får detta bekräftat av Paulus, som säger att "grekerna söker visdom" (1 Kor 1:22). Det grekiska ordet för vishet är *sofia*. Grekerna var upptagna av att söka den, att tänka och diskutera om den. De har ett särskilt ord för denna kärlek till vishet: filosofi. Men denna strävan efter vishet fanns inte bara i det gamla Hellas utan även längre österut, i Mellanöstern och Indien, och söderut, i t.ex. Egypten.

Den kunskap och vishet som man sökte var inte kunskap i allmänhet utan den var av ett speciellt slag: De ville finna det som var den innersta sanningen om världen, vad som karakteriserade kosmos. Centrala ord i detta tänkande är *ordning och lagmässighet*. Världen och livet styrs av inre lagar och sammanhang som människan ska söka efter och sedan leva i enlighet med. Bland grekerna räknade den filosofiska riktningen stoicism med ett slags världsförnuft som de kallade *logos*. Vid denna tid fanns ingen skarp gräns mellan religion och filosofi utan även de olika filosofskolorna sågs som frälsningsvägar. I Egypten står gudinnan *Ma'at* för ordning och sanning. Längre österut, i Kina, står begreppet "tao" för något liknande. Gemensamt är att man menade att det i världen finns en inre lagbundenhet, och den gäller både naturen, samhället och individen. Att bryta mot denna inre lag skadar livet. Den som känner till den inre ordningen och kan leva i samklang med den har funnit det goda livet.

Om vi med Skarsaune ställer frågan om kontinuitet och brott i det tänkande som har skissats ovan, så är det alltså ett kontinuitetstänkande som dominerar. I filosofiska och religiösa system ska insikter som rör världen och det alldagliga fördjupas så att den kunskap som kan utvinnas ur materiella förhållanden leder vidare till andliga insikter. Människan, samhället och kosmos hör på detta sätt samman. Genom att ta vara på det man har och öka sin kunskap och vishet så får man del av en högre insikt. Det föreligger s.a.s. en obruten linje.

Vad skulle nu vara alternativet till denna föreställning om kontinuitet? Det är att det föreligger ett skarpt *brott* mellan vad människan kan lära sig utifrån skapelsen och vad som är sanningen om frälsningen. Insikterna i skapelsens lagar leder inte vidare till insikter i frälsningsfrågan. En fördjupning av människans iakttagelser av skapelsen är inte en väg som leder fram till målet. Vi ska nu se hur det är denna föreställning om diskontinuitet som möter i Bibeln.

Gudsfruktan som början på vishet

I Bibeln har vishet en så central plats att den har fått ge namn åt en särskild genre inom de heliga Skrifterna, nämligen "vishetslitteraturen". Till denna räknas bl.a. Ordspråksboken, Predikaren, Job och delar av Psaltaren. Tonen slås an i inledningen till Ordspråksboken, där det sägs om Salomos ordspråk: "Av dem lär man känna vishet och förmaning och att förstå kloka ord. Av dem hämtar man förmaning till vist handlande, till rättfärdighet, rätt och redbarhet. De ger enkla människor klokhet, de unga kunskap och omdöme" (1:2f.).

Mycket finns att säga om hur temat vishet sedan utvecklas i denna bibelbok men jag vill här endast peka på att visheten möter i två olika former. I det första fallet handlar det om en vardagsvisdom som är tillgänglig för alla som ger akt på livets gång. Några exempel på detta: "Lat hand gör fattig man, flitig hand ger rikedom" (10:4); "Den som brukar sin åker får bröd så det räcker, den som jagar efter fåfängliga ting saknar förstånd" (12:11). Ofta leder dessa ordspråk vidare till frågor om rätt och fel, alltså till etiska frågor. Inte minst gäller detta frågan om det sjätte budet och i långa avsnitt varnas för äktenskapsbrott.

Den andra formen av vishet kommer inte från människans iakttagelser utan den måste komma till henne utifrån, från Gud. Visheten träder fram i personifierad form och kallar människan att ta del av den. "Hör visheten ropar, och förståndet höjer sin röst. Den står uppe på höjderna, vid vägen där stigarna möts" (8:1f). Denna vishet är på inget sätt självklar och hör samman med hela relationen till Gud. "Ty den som finner mig finner livet och får nåd från HERREN. Men den som syndar mot mig skadar sin själ ..." (8:36). Detta drag hos visheten – att den inte står till människans disposition – möter även i Jobs bok. Så beskrivs visheten där som något förborgat. "Men visheten, var finns hon?" (Job 28:12) "Men visheten, var kommer hon från?"

Var har förståndet sin boning? Hon är gömd för alla levandes ögon, hon är dold för himlens fåglar” (28:20f). Vi möter här den viktiga tanken att Gud vet var visheten bor och att komma i rätt förhållande till Herren är vägen att nå vishet. ”Gud har insikt om vägen till henne, han vet var hon bor” (28:23). ”Se, Herrens fruktan är vishet, att fly det onda är förstånd” (28:28).

Med detta är vi framme vid en mycket central sak i vishetslitteraturen: Gudsfruktan är vishetens begynnelse. Att komma i ett rätt förhållande till Herren är det som kan ge insikt och vishet. ”Att frukta Herren är början till vishet, att känna den Helige är förstånd” (Ords 9:10). Visheten handlar alltså om en relation till Gud! Den är inte först och främst en tanke eller en inre insikt – utan det handlar om att ha tro och förtrösta på Herren.

Om vi sammanfattar så betyder detta att den gammaltestamentliga förståelsen av vishet inte präglas av den kontinuitetsföreställning som vi annars möter i mycket av religionshistorien. Istället för kontinuitet handlar det om diskontinuitet. Människan kan inte på egen hand nå fram till den djupare visdomen. Detta blir ännu tydligare när vi går till Nya testamentet. Människan kan inte genom egen insikt nå fram till sanningen om frälsningen. För detta behöver hon få del av en särskild uppenbarelse. Paulus beskriver detta koncentrerat i 1 Kor 2:9f: ”Men vi känner, som Skriften säger, vad ögat inte har sett

och örat inte har hört och människohjärtat inte har kunnat ana, vad Gud har berett åt dem som älskar honom. Ty för oss har Gud uppenbarat det genom sin Ande.” Enligt en mer ordagrann översättning handlar det här om ”vad som inte har stigit upp (*anabaino*) ur människohjärtat”. Evangeliet kommer inte från människans inre. Det kommer utifrån. I de korta verser som citerades ovan anger Paulus var det kommer från: från Skriften, från Gud genom Anden, från apostlarna.

Den uppenbarelse som kommer från Gud, Fadern, Sonen och Anden, förmedlad via profeter och apostlar är något helt annat än grekernas sökande efter vishet: ”Ty judarna begär tecken och grekerna söker visdom. Men vi predikar Kristus som korsfäst, för judarna en stötesten och för hedningarna en dårskap” (1 Kor 1:22f).

Vi ska nu ta denna struktur – om kontinuitet respektive diskontinuitet – och se hur den kan vara till hjälp i frågan om hur studier ska läggas upp och bedrivas.

Gemensamma förnuftsargument och en särskild uppenbarelse

Den tvådelning av visheten som vi möter i Ord-språksboken innebär att det finns något i förståelsen av verkligheten som är tillgängligt för i princip alla människor, medan det finns annat som bara är tillgängligt för den som står i en rätt relation till

Herren. Söker vi vägledning i denna distinktion när vi reflekterar över akademiska studier, så kan de se ut enligt följande: Delar av studierna kan delas av alla, oberoende av tro. De presenterar resultat som kan delas och argumenteras för utifrån gemensamma iakttagelser och gemensamma förnuftsargument. Här kan man t.ex. tänka på kunskaper i språk, historia och kultur. Men i tillägg till detta finns det sådant i studierna som förutsätter en rätt relation till Herren, och det är därmed inte något som kan delas av alla. Det bygger på den uppenbarelse som möter i Jesus Kristus och den accepteras helt enkelt p.g.a. det förtroende som en kristen har för sin Herre. Han är Sanningen och hans ord är sanning. Detta gäller även sådant som går emot förnuftets vanliga bedömningar, såsom fallet är med underverk och mycket i gudslära och kristologi. När det gäller att nå vishet i djupare mening är accepterandet av uppenbarelsen i Skriften en nödvändig förutsättning. Tron och gudsfruktan betyder vidare att studierna bedrivs utifrån helt andra förutsättningar, när man räknar med Gud som en realitet. Såväl lärare som student kan vända sig till honom med bön om ljus, upplysning och hjälp att förstå. Studierna har en bestämd förutsättning och allt som möter ska relateras till det mest grundläggande i det kristna livet, att Jesus Kristus är Herre.

Vad är alternativet?

Vi har så här långt sett på frågan om en kristen utgångspunkt för studierna. Det är dags att vända på frågan: Om inte den kristna bekännelsen är utgångspunkt för studier i religionsvetenskap och teologi – vad är då utgångspunkt? I den svenska politiska debatten när det gäller grundskolor, räknar många med att det finns konfessionella skolor och så finns det ”vanliga”, vilka antas vara neutrala och objektiva. Men när det gäller religion och livsåskådningsfrågor finns det ingen neutral eller objektiv position. Att bedriva studierna som om Gud inte finns (*etsi deus non datur*) är också en utgångspunkt. Varför skulle det vara mera objektivt att utgå från att Gud inte finns än att utgå från att Gud finns? Debatten i skolvärlden har sina rötter i upplysningstiden och detsamma gäller den neutralitet som är idealet för universitet och högskolor.²

Slutsats: Argumentation och lovsång

Den kristna utgångspunkten för studierna är Jesus Kristus och tron på honom. Han är begynnelsen (lat. *principium*) och änden, han är A och O, den som innesluter allt. Han innesluter även all kunskap, alla studier och är den som allt ska relateras till. Vi kan sammanfatta den betydelse Gud har för de teologiska studierna med Paulus ord i Rom 11:36: ”Av honom, genom honom och till honom är allting.”

Inledningsvis ställdes frågan om hur teologiska studier bäst kan bedrivas, och vi ska nu se på Paulus som exempel. I Romarbrevet, kapitel 9–11, har Paulus ett långt resonemang om Israel och hedningarna. Han citerar utförligt från Skrifterna, han argumenterar och undervisar som apostel. Hela avsnittet mynnar sedan ut i en lovsång:

”O vilket djup av rikedom och vishet och kunskap hos Gud!

Hur outgrundliga är inte hans domar och hur out-rannsakliga hans vägar.

Vem har lärt känna Herrens sinne eller vem har varit hans rådgivare?

Eller vem har först givit honom något som han måste betala igen?

Av honom, genom honom och till honom är allting. Honom tillhör äran i evighet, amen” (11:33–36).

Genom att lägga märke till hur Paulus går till väga kan två avvägar undvikas. Den första innebär att man stannar vid argument och skriftcitat utan att gå vidare till lovsång över Guds djup och outgrundlighet. Den andra avvägen innebär att man försöker ta en genväg till lovsången inför Guds outgrundlighet utan att med tanken ha följt Paulus argumentation. Båda dessa avvägar ska undvikas. Paulus håller samman *argumentation och lovsång*. Vägen till hans förundran går via skrifternas vittnesbörd och användande av det förnuft som har blivit format av Skriften. Och så kan han utbrista: ”Vilket djup av rikedom och vishet och kunskap hos Gud!” Paulus ger oss här ett mönster som ska vara en förebild för teologiska studier med en kristen utgångspunkt.

I en sådan utgångspunkt är även *mål och syfte* med studierna inlagda: ”Honom tillhör äran i evighet, amen” (Rom 11:36).

1. ”Perspektiv på prästutbildning. Immanens, transcendens och bön” i en festskrift till Tomas Nygren (under utgivning).

2. Se ”Perspektiv på prästutbildning. Immanens, transcendens och bön” (jfr not 1).

An Invitation to our International Community!

(I februari inbjuder FFG till arrangemang som till stor del hålles på engelska – ett ypperligt tillfälle till besök för FFG:s engelskspråkiga vänner, liksom svenskspråkiga vänner som behärskar engelska. Onsdag-torsdag 21–22/2 är det intensivkurs om Jesaja bok, fredag 23/2 bibelkonferensens engelskspråkiga dag, och måndag-fredag 26/2–1/3 STM-kurs om bibelhermeneutik.)

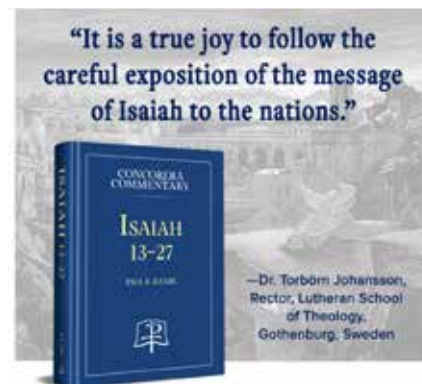
February 21–22 (Wednesday–Thursday):

Thinking about the Church via Zion Theology: Isaiah 24–33

Dr. Paul Raabe

“BC Zion was the BC Church. The AD Church is the AD Zion. Isaiah lived during a time when Zion was under threat of assault by Assyria. In this troubling context God through his prophet had much theology to say to the people of Jerusalem with accusation, warning, and promise. God was doing a strange work toward Zion but ultimately to serve his saving purpose, to make Zion the place of refuge, joy, and the resurrection unto eternal life for Israel and for all Gentiles, who with great unanimity will worship the Holy One of Israel.”

This is a unique opportunity to listen to, and meet, the author of the brand-new *Concordia Commentary* on “Isaiah 13–27” (published October 2023) and discover some of the treasures of Isaiah’s message to, and about, the Church. The two-day-long independent intensive-course (Wednesday-Thursday 9am-4pm) is offered in conjunction with the international Bible Conference at FFG. Registration fee is 600 SEK for both days (coffee included), which includes free admission to the Bible Conference on Friday. Register before February 17.

February 23 (Friday):

The Holy Spirit

Paul Raabe, Gottfried Martens, Charles Gieschen

This is the annual Bible Conference at FFG, with program in English on Friday the 23rd and in Swedish on Saturday the 24th. The conference addresses theological and pastoral aspects on the person and work of the Holy Spirit. Gottfried Martens (pictured) is, among other things, known for his mission work among Muslim converts in Berlin. Registration fee is 200 SEK (coffee included). Register before February 17.

The conference continues on Saturday. The program is in Swedish and open for all (no registration, no fee).

Schedule the 24th of February

9.30–10.15	<i>“Livets Andes lag”</i> (Rom 8:2), Gunnar Andersson
10.30–11.00	<i>Den helige Ande eller Den heliga Anden? Språkliga iakttagelser</i> (20 minuter + 10 minuter diskussion), Torbjörn Johansson Kaffe + fika
11.30–12.30	<i>Guds Andes verksamhet i GT</i> , Mats Eskhult Lunch på egen hand
14.00–15.00	<i>“För Anden var ännu inte”</i> (Joh 7:39) – <i>Pneumatologin i Johannesevangeliet</i> , Daniel Johansson Kaffe + fika
15.30–16.30	<i>Motstridiga skildringar av Andens verksamhet i Apg 2, 8 och 10</i> , Timo Laato Avslutning

Schedule the 23rd of February

12.00–13.30	<i>Prophetic Promises of the Eschatological Holy Spirit</i> , Paul R. Raabe Coffee break
14.00–15.00	<i>The activity of God’s Spirit through dreams and visions among Muslims</i> (lecture 30 mins. + discussion 15 mins.), Gottfried Martens
15.15–16.30	<i>The Spirit in the Book of Revelation</i> , Charles Gieschen

**February 26–March 1
(Monday–Friday):**

**Hermeneutics
(only if places are available)**

Dr. Charles Gieschen

This is a week-long intensive-course on biblical hermeneutics from a confessional Lutheran perspective in the Master of Sacred Theology-program. Teacher is Dr. Charles Gieschen from Concordia Theological Seminary in Fort Wayne, USA.

The whole STM-program is suitable both for those who wish to equip themselves for theological leadership in the church and for those planning to continue with studies for a doctoral degree. It is possible to apply for the whole program, or just this specific course (limited places!).

Forthcoming courses in the STM-program (preliminary information):

- September 9–13 *The Lutheran Theology of Dietrich Bonhoeffer in context*, Torbjörn Johansson
- November 18–22 *Baptism and Lutheran Catechesis*, John Pless
- March 3–7, 2025 *Doctrine and Liturgy of the Lord's Supper*, Naomichi Masaki

Commencement ceremony at FFG for graduates in the STM-program, Sunday the 25th at 14.30. For more information: www.ffg.se.

**Funderar du på teologiska studier
hösten 2024? Ansök senast 31 mars!
www.ffg.se/utbildning**

**Books related to, or published by,
FFG in English**

**Hermeneutics in Romans: Paul's
Approach to Reading the Bible** by
Timo Laato

This book on the apostle Paul's reading of the OT was originally published in Swedish (2006) and has been translated by Bror Erickson and Weslie Odom for publication by 1517 publishing (2021).

**He Alone is Worthy! The Vitality of the
Lord's Supper in Theodor Kliefoth
and in the Swedish Liturgy of the
Nineteenth Century** by Naomichi
Masaki

Naomichi Masaki's dissertation on Theodor Kliefoth's influence on the Swedish liturgy was published by FFG publishing 2013.

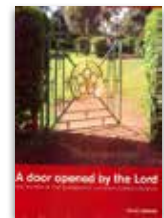
**Simul: Inquiries Into Luther's
Experience of the Christian Life**
edited by Torbjörn Johansson, Daniel
Johansson, Robert Kolb

This book on the Lutheran understanding of the Christian as righteous and sinner simultaneously (simul) was edited by FFG-scholars Torbjörn Johansson and Daniel Johansson together with Robert Kolb and published by Vandenhoeck & Ruprecht in 2021.

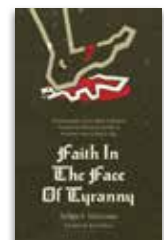
**A door opened by the Lord. The
history of the Evangelical Lutheran
Church in Kenya** by Rune Imberg

This book is the first written history of the Evangelical Lutheran Church in Kenya, written by church historian and former missionary in Kenya, Rune Imberg, and published by FFG publishing in 2008.

**Faith in the Face of Tyranny: An
Examination of the Bethel Confession
Proposed** by Dietrich Bonhoeffer and
Hermann Sasse in August 1933 edited
and commented by Torbjörn Johansson

Dietrich Bonhoeffer's and Hermann Sasse's joint confession in 1933 was originally published in Swedish (2021) and has been translated by Bror Erickson for publication by 1517 publishing (2023). The principal at FFG, Torbjörn Johansson, has written an introduction.

For further information and purchase of books, contact FFG.

Jubileumsår

1993–2023

Internationella studenter

Fakultetens dag

30-åringen
gratulerades

Daglig middagsbön

Sommarbibelskola för unga

Julklappstips!

Du har väl inte missat årets utgivning på *Pro Veritate*, Församlingsfakultetens eget bokförlag?

Den nya småskriften heter *Som ett träd planterat vid vattenbäckar: om bibelsyn och bibelglädje*. Småskriften sammanfattar mycket av det som Torbjörn Johansson genom åren velat lyfta fram som FFG:s speciella profil och vad som är drivkraften att bedriva en teologisk utbildningsinstitution: tilltro till Guds ords sanning och inneboende kraft att väcka tro på Jesus Kristus och den sanna glädjen över hans ord. Detta är en bok för eget bruk och passande att ge bort som julklapp. FFG:s småskrifter kostar 50 kr/st, eller 40 kr/st vid köp av minst 10 ex.

Ett nytt erbjudande är att köpa hela småskriftserien (16 titlar) för endast 500 kr (du sparar 300 kr).

Tidigare i år har utgivits småskriften *Kristus igår och idag. Om Guds Son i kyrkans gudstjänst* (50 kr), skriven av Jakob Appell, samt nyutgåvan av Bengt Hägglunds *Arvet från reformation*, med en ny inledande kommentar av Torbjörn Johansson (220 kr).

Ett enastående erbjudande, som kvarstår endast till jubileumsårets slut (1993–2023), är specialpriset 30 kr/st för våra tidigare jubileumsböcker. Det gäller *Nåd och Sanning* (10 år), *Fri och Bunden* (20 år), samt *Den Mångfacetterade Reformationen* (25 år).

Gör dina köp vid nästa besök på FFG eller kontakta expeditionen för att göra en beställning. För att få böcker hemskickade tillkommer en kostnad för portot. Tel: 031-778 35 40, e-post: info@ffg.se. För övriga böcker och profilprodukter: www.ffg.se. Tänk på att vara ute i god tid om du vill ha böckerna före jul.

Vi gratulerar våra nya grannar till utmärkelsen Årets byggnad!

**Församlings-
fakulteten önskar
Hälsnings läsare en
ljus och fridfull jul
samt ett gott nytt år
i Jesu namn.**

Fördjupningshelg om Predikan 12–13 januari

Hösten 2023 inbjöd FFG och Lutherstiftelsen till pastoraltelogisk inspirationsdag. Nu kommer fortsättningen, med en hel helg om predikan. Kursen vänder sig både till dem som arbetar med förkunnelsen och teologistuderande som står inför att predika i framtiden. Andra intresserade också välkomna. I anmälningsavgiften 200 kr ingår kaffeservering båda dagarna. Anmälan till expeditionen (info@ffg.se eller 031-778 35 40) senast 5 januari.

Fredag 12 januari

- 10.00 Inledning och bön
- 10.15 *Predika först för dig själv – predikanten inför Herren*, Timo Laato (TL)
- 11.00 Kaffe
- 11.15 *Predika sedan för andra – åhörare inför Herren*, TL
- 12.05 Middagsbön följt av lunch (ordnas på egen hand)
- 13.30 *Bo Giertz homiletiska modell*, Jakob Appell
- 14.15 Kaffe
- 14.45 *Åhörarna som utgångspunkt i predikan?*, TL
- 15.30 Frågor i anslutning till undervisningen
- 16.00 Slut

Lördag 13 januari

- 10.00 Morgonbön
- 10.15 *Från text till predikan – något om predikoförberedelsen*, TL
- 11.00 Kaffe
- 11.15 *Kyrkoårets texter som utgångspunkt för predikan*, TL
- 12.05 Middagsbön följt av lunch (ordnas på egen hand)
- 13.30 *Predikan och församlingsvården*, Patrik Toräng
- 14.15 Kaffe
- 14.45 *"Rätt dela sanningens ord" (2 Tim 2:15) – lag & evangelium i predikan*, TL
- 15.30 Frågor i anslutning till undervisningen. Info om homiletiska seminarier VT 2024.
- 16.00 Slut

Homiletiska seminarier med Timo Laato

Seminarierna ger hjälp i förberedelserna för kommande två söndagar (EB 2002) och homiletisk reflektion kring processen från bibeltext till framförande. Passar både dem som förbereder predikningar och de som förbereder för predikouppgiften. Möjlighet att delta digitalt. Kontakta FFG för intresseanmälan.

- 15/1** 14.30–16.00 *Homiletiskt seminarium* (3 e Trett., Septuagesima)
- 29/1** 14.30–16.00 *Homiletiskt seminarium* (Kyndelsmässod., Fastlagssönd.)
- 19/2** 14.30–16.00 *Homiletiskt seminarium* (2 i Fastan, 3 i Fastan)
- 22/4** 14.30–16.00 *Homiletiskt seminarium* (5 i Påskt., Bönsönd., Kristi himm.)

Vårens kvällsbibelskola

Om den helige Ande bekänner vi i trosbekännelsen att Han verkar "de dödas uppståndelse och ett evigt liv". Anden hör med till eskatologin och Guds handlande i den yttersta tiden och vid tidens slut. Den helige Ande är temat för vårens stora bibelkonferens 23–24/2 och även för vårens kvällsbibelskola, måndagskvällar 18.00–20.00 (inkl. fika). Två kvällar handlar direkt om Anden och tre kvällar indirekt om Anden, med genomgångar ur 2 Tessalonikerbrevet, ett av de mest eskatologiska breven i NT. Under fastetiden ändras karaktären på kvällsbibelskolan, med passionspredikningar och kvällsföreläsningar som är öppna för allmänheten. I anmälningsavgiften 200 kr ingår kaffe/smörgås, samt för den som så önskar fritt inträde till bibelhelgen 19–20 april (särskild info och anmälan). Anmälan till expeditionen (info@ffg.se eller 031-778 35 40) senast 8 januari eller vid första kurstillfället.

- 15/1** 2 Tessalonikerbrevet 1, Timo Laato
- 22/1** 2 Tessalonikerbrevet 2, Timo Laato
- 29/1** 2 Tessalonikerbrevet 3, Timo Laato
- 5/2** *Den Helige Ande och Helgelsen*, Torbjörn Johansson
- 12/2** *Ordet och Anden*, Torbjörn Johansson
- 19/2** Passionspredikan, Timo Laato
Föredrag: *Kristi kors i Gamla testamentet*, Mats Eskhult
- 26/2** Passionspredikan, Jakob Appell
Föredrag: *Ta sitt kors på sig – men hur?*, Sverre Böe
- 4/3** Passionspredikan, Torbjörn Johansson
Föredrag: *"Genom mycken bedrövelse in i Guds rike."* (Apg 14:22), Jan Bygstad
- 11/3** Passionspredikan, Jonatan Ådahl
Föredrag: *"... som borttager världens synd" – men vad är synd?*, Fredrik Brosché
- 18/3** Passionspredikan, Daniel Johansson
Föredrag: *Då Gud övergav Gud: Jesu väg till döden och dess betydelse för oss*, Knut Alfvång
- 25/3** Passionspredikan, Göran Landgren
Föredrag: *När Kristus som korsfäst blir predikad – och när han inte blir det*, Göran Landgren

Fördjupning i fastetid: *Kristi kors och våra kors*

FFG bjuder in till passionspredikningar och öppna fördjupningskvällar under fastetiden. De sex passionspredikningarna följer Matteusevangeliets skildring av Jesu lidande. Efter predikningarna ett enkelt fika och möjlighet att vara med på olika föredrag med "Kristi kors och våra kors" som ett övergripande tema. Vid de internationella gästföreläsarnas besök blir det extrainsatta Teologiskt forum på eftermiddagarna kl. 14.30–16.00, med fördjupning, samtal och diskussion om viktiga ämnen. Öppet för alla intresserade, ingen anmälan, ingen avgift (kaffe serveras). För mer information: www.ffg.se/fastetiden

- 19/2** 18.00–18.30 Passionspredikan, Timo Laato
19.00–20.00 *Kristi kors i Gamla testamentet*, Mats Eskhult
- 26/2** 14.30–16.00 **Teologiskt forum:** *Biblisk apokalyptik och livet i en "apokalyptisk" tid*, Sverre Bøe
18.00–18.30 Passionspredikan, Jakob Appell
19.00–20.00 *Ta sitt kors på sig – men hur?* Sverre Bøe
- 4/3** 14.30–16.00 **Teologiskt forum:** *Vem studerar vad? Vi Ordet eller Ordet oss?* Jan Bygstad
18.00–18.30 Passionspredikan, Torbjörn Johansson
19.00–20.00 *"Genom mycken bedrövelse in i Guds rike."* (Apg 14:22), Jan Bygstad
- 11/3** 18.00–18.30 Passionspredikan, Jonatan Ådahl
19.00–20.00 *"... som borttager världens synd" – men vad är synd?* Fredrik Brosché
- 18/3** 14.30–16.00 **Teologiskt forum:** *Guds allmakt och korset: Vad betyder Jesu död för vår förståelse av första trosartikeln?* Knut Alfvåg
18.00–18.30 Passionspredikan, Daniel Johansson
19.00–20.00 *Då Gud övergav Gud: Jesu väg till döden och dess betydelse för oss*, Knut Alfvåg
- 25/3** 18.00–18.30 Passionspredikan, Göran Landgren
19.00–20.00 *När Kristus som korsfäst blir predikad – och när han inte blir det*, Göran Landgren

Sverre Bøe är professor i Nya Testamentet på *Fjellhaug Internasjonale Høgskole* i Oslo, behandlade Jesu ord om att ta sitt kors på sig i sin doktorsavhandling, och har även skrivit flera artiklar om biblisk eskatologi.

Jan Bygstad är präst i DELK-Bergen, författare, och hedersdoktor vid *Concordia Theological Seminary* i Ft Wayne. Aktuell med boken "Orienteringspunkter i en forvirret tid" (Lunde förlag 2022).

Knut Alfvåg är professor i Systematisk teologi på *VID Vitenskapelige Høgskole* i Stavanger, författare till en rad olika böcker och artiklar i teologiska ämnen samt en flitigt anlitad föredragshållare.

Göran Landgren är pensionerad kyrkoherde med många års församlingserfarenhet och en uppskattad förkunnare och talare i olika sammanhang.

Fredrik Brosché är lärare i själavård på FFG, författare till ett flertal böcker, bl.a. *Finna Gud, finna sig själv* i FFG:s småskriftserie.

Mats Eskhult är professor emeritus i semitiska språk vid Uppsala universitet och har på senare år flitigt gästföreläst på FFG, uppskattad inte minst för sina språkliga och teologiska genomgångar av gammaltestamentliga texter.

Bibelhelg 19–20 april: *Efesierbrevet*

FFG inbjuder åter vänner och understödjare till fördjupning och samling kring Guds ord. Bibelhelgen handlar om Efesierbrevet och undervisningen leds av Timo Laato och Jonatan Ådahl. Program fredag 19 april kl. 18-21 och lördag 20 april kl. 9-14. I anmälningsavgiften 200 kr ingår kaffe och enklare förtäring. Deltagare i kvällsbibelskolan deltar gratis (ange i anmälan). Anmälan till expeditionen (info@ffg.se eller 031-778 35 40) senast 12 april.

Grekiska och hebreiska läsövningar

För dig som tidigare studerat *grekiska* ges även fortsättningsvis läsövningar med handledning i den nytestamentliga grundtexten. Daniel Johansson leder under våren 2024 läsningar ur *Efesierbrevet* varannan fredag kl. 10.00–12.00.

För dig som tidigare studerat *hebreiska* ges även fortsättningsvis läsövningar med handledning i den gammaltestamentliga grundtexten. Prof. em. i semitiska språk, Mats Eskhult, leder under våren 2024 läsningar ur Jeremia bok. Kontakta Jonatan Ådahl för mer information och schematider: jonatan.adahl@ffg.se

Personalförändringar på FFG

FFG är en liten institution med en stabil personalsituation. Men ibland sker det förändringar och följande har hänt under det gångna året.

Tack Rune!

Efter en tidig pensionering från Televerket började Rune Mårtensson på FFG:s bibelskola, vilket ledde vidare till studier på den tre-åriga *Teologisk utbildning för kyrka och samhälle* (TU). Parallellt med kurserna började Rune hjälpa till i biblioteket. Efter avslutade studier fortsatte han arbeta i biblioteket på heltid – på ideell basis. Med tiden blev han ansvarig för biblioteksarbetet. På senare tid har FFG kunnat erbjuda en mindre anställning men den ideella delen har fortsatt varit den största. *Runes insats har varit mycket värdefull och FFG vill framföra ett varmt tack!*

Tack Henrik!

En mycket viktig uppgift på en teologisk institution som FFG handlar om information och rekrytering. Under tiden som Jakob Appell har varit tjänstledig från denna uppgift, har Henrik Andersson varit informations- och rekryteringsansvarig. Henrik slutade i somras och började då som missionsgårdspastor på Fridhem i Vännäs. *Från Församlingsfakulteten säger vi ett varmt tack för goda insatser under dessa år!*

Välkommen tillbaka, Jakob!

Jakob Appell kom alltså i somras tillbaka till Göteborg efter att ha genomgått en doktorandutbildning vid Concordia Theological Seminary, Ft Wayne, USA. Han är med detta färdig med de kurser som ingår i utbildningen och nu återstår att skriva avhandlingen, vilket han kan göra i Sverige. Samtidigt återgår han till sin ordinarie halvtidstjänst som lärare i praktisk teologi och ansvarig för information och rekrytering.

Välkommen Niklas!

Under höstterminen har FFG haft en ny timanställd lärare i kyrkohistoria. Niklas Antonsson har gett de nya studenterna en grundläggande kurs i kyrkohistoria och konfessionskunskap (10 studiepoäng). Niklas har varit student på FFG:s *Teologisk utbildning för kyrka och samhälle* (TU). Efter att ha avslutat denna har han fortsatt att studera teologi vid Åbo Akademi, där han har avlagt en *teologie magisterexamen* och även bedrivit doktorandstudier i kyrkohistoria. Disputationen är planerad att äga rum under vårterminen, 2024.